

Програма «Афлатот», як засіб формування соціально-фінансової грамотності дошкільника

Базовий компонент дошкільної освіти, орієнтує педагогів на формування у дітей дошкільного віку предметно-практичної компетенції, яку визначає як обізнаність дитини з предметним світом, його особливостями, вміння застосовувати елементарні економічні поняття, ощадливого ставлення до речей та грошових коштів. Відтак, у сучасних умовах входження нашої держави у світовий економічний простір, коли дитину вже з перших років оточує економічне середовище, наповнене різноманітними економічними поняттями і процесами, актуалізується необхідність і важливість економічного виховання дітей дошкільного віку.

Аналіз психолого-педагогічних джерел переконав нас у тому, що економічні знання потрібні всім і діти дошкільного віку не є винятком.

Таким чином, проблема свідомого залучення дітей до економічного простору в умовах сучасного розвитку освіти є вкрай важливим напрямком педагогіки. Актуальність і необхідність її очевидна.

Основна ідея представленого досвіду «Формування соціальної та фінансової освіти дітей дошкільного віку» полягає в розробці й апробуванні на практиці в умовах закладу дошкільної освіти системи роботи, спрямованої на формування готовності дошкільників до самостійного пошуку способів пізнавальної інформації та принципово нових економічних відносин.

Новизна ідеї досвіду полягає у можливостях організації освітнього процесу таким чином, що під час перебування дитини у закладі забезпечується максимальна активність дітей, дитяча діяльність наповнюється новим змістом, розширюються знання дошкільників у області економічної культури та особливостях сучасного суспільства.

То ж керуючись наказом МОН України від 22.01.2016 №46 «Щодо упровадження основ соціальної і фінансової освіти дітей дошкільного віку» та розуміючи важливість формування у дітей дошкільного віку первинного економічного досвіду, що стане основою економічного виховання

особистості у процесі їх подальшої економічної соціалізації, педагоги закладу дошкільної освіти своє завдання вбачають у впровадженні міжнародної програми соціальної та фінансової освіти «Афлатот» у роботу з дітьми старшого дошкільного віку.

Головною метою педагогів закладу дошкільної освіти є формування базових знань, умінь і навичок організації освітньої роботи з дітьми в умовах закладу дошкільної освіти на філософії міжнародного проекту «Афлатун» (складовою частиною упровадження якого є проект «Афлатот»

Методична робота у закладі організовувалася за принципом систематичної аналітико-діагностичної діяльності та спрямовувалася на удосконалення освітнього процесу шляхом упровадження програми соціальної та фінансової освіти «Афлатот» на засадах особистісно орієнтованого навчання і виховання дошкільників.

Пріоритетними завданнями педагогів закладу дошкільної освіти є:

- ✓ залучення дітей до світу елементарних уявлень про економічні процеси й об'єкти економічної сфери життя через ознайомлення з навколишнім світом речей, людей, природи на регіональному матеріалі;
- ✓ формування у дітей навичок самопізнання через спілкування з людьми та практичну взаємодію зі світом;
- ✓ розширення уявлення дітей про різні потреби, обмеженість можливостей і задоволення потреб; про ресурси, як і для чого вони використовуються, які ресурси потрібні людині; про вироби, про те, як їх отримують; про обмін товарами й послугами, про гроші та їх значення;
- ✓ виховання інтересу до економічних знань на основі всіх видів дитячої діяльності та розвитку: екологічного виховання, математичного розвитку, художньо – мистецької діяльності, соціально – естетичного виховання;
- ✓ створення сприятливих умов для взаємодії з батьками,

проведення просвітницької роботи з питань формування соціально-фінансової освіти дошкільників, залучення їх до процесу формування економічних знань дітей в умовах закладу дошкільної освіти та сім'ї.

Під час поглибленої роботи над проектом педагоги закладу розробили систему роботи щодо реалізації завдань програми соціальної та фінансової освіти «Афлатот» із врахуванням усіх видів дитячої діяльності. Вся робота щодо засвоєння дітьми кожного модуля програми «Афлатот» була побудована за єдиним планом:

✓ **Досліджуй!** На цьому етапі проводилося «зіткнення» дитини з проблемою – набуття нею знань про існування соціальної проблеми.

✓ **Думай!** Даний етап був спрямований на формування у старших дошкільників потреби щодо вирішення виявленої ним проблеми - формування ціннісного ставлення до проблеми та її вирішення.

✓ **Вивчай!** Етап присвячений збору опорної інформації для вирішення проблеми, виробленню задуму щодо її вирішення.

✓ **Дій!** Етап направлений безпосередньо на вирішення проблеми – набуття старшими дошкільниками досвіду діяти.

Проблема економічного виховання культури цікавила науковців в усі часи – наприклад, ще Аристотель вказував на духовні та моральні передумови господарської діяльності.

Розуміючи важливість роботи над проектом, педагоги закладу опрацювали психолого-педагогічну, науково-економічну літературу й дослідження у галузі економічного виховання та освіти.

Аналіз сучасних науково-педагогічних досліджень дозволив визначити первинний економічний досвід дошкільників як елементарну форму відбиття економічної діяльності, що, з одного боку, є сукупністю отриманих раніше знань про сутність економічних стосунків та понять, сформованих елементарних економічних умінь і навичок, з іншого – виступає необхідною умовою для подальшого їх збагачення. Це дозволило нам констатувати

наявність значної кількості робіт із цієї проблеми, що розкривають початкову ланку системи освіти.

Проте було виявлено, що проблема формування соціальної та фінансової освіти дітей дошкільного віку недостатньо вивчена незважаючи на значний інтерес дослідників дошкільного дитинства, практичних працівників до цієї проблеми. Про це свідчать публікації, які з'явилися останнім часом на шпальтах журналів «Дошкільне виховання», «Палітра педагога», «Заклад дошкільної освіти», «Дитячий садок», «Методична скарбничка вихователя», «Вихователь-методист», де розглядаються можливості формування економічної грамотності дітей дошкільного віку.

Вивчаючи дану проблему ми зрозуміли: чим раніше розпочнемо формування соціальної та фінансової освіти дітей, тим усвідомленішими, раціональними та розумнішими будуть їхні дії та вчинки. Саме в цьому віці діти опановують первинний досвід елементарних економічних відносин. Чим старші діти, тим активніші вони у вирішенні багатьох економічних питань.

Під час реалізації завдань програми соціальної та фінансової освіти «Афлатот» у закладі дошкільної освіти ми виділили чотири, на наш погляд, важливих напрямків роботи:

- ◆ дати дітям знання про працю та про все, що з нею пов'язано;

- ◆ ознайомити дітей із простими економічними термінами: економіка, бюджет, ціна, гроші, товар, вартість, банк, реклама, власник, конкуренція, продукція, ярмарок та ін.; познайомити дітей з новими професіями, такими як менеджер, підприємець, бізнесмен, фінансист, рекламодавець, фермер та ін. Закріпити знання з області категорій, пов'язаних з працею (предмети праці, результати праці, індивідуальна, колективна праця); познайомити з поняттями: дорожче – дешевше, вигідно – невигідно, виграв, програв, поміняв; формувати знання про людину бережливу, економну, гарного господаря; вчити правилам

чесної, справедливої гри, вмінню програвати, не ображаючись на партнера;

- ◆ формувати у дітей економічне мислення шляхом залучення дошкільнят в процес сюжетно-рольових ігор, настільно-друкованих, дидактичних; читання художньої літератури;

- ◆ педагогічно взаємодіяти з батьками вихованців, проводити просвітницьку роботу з питань формування соціальної та фінансової освіти старших дошкільників.

Значну увагу приділили створенню та оновленню відповідного

предметно-розвивального середовища.

Створення такого середовища під час впровадження програми «Афлатот» стало необхідним. Перш за все тому, що воно виконує інформативну функцію – кожен предмет несе певні відомості про економіку, фінанси, довкілля, стає засобом передачі соціального досвіду, що впливаючи на емоції дітей, спонукає їх до діяльності [9, с. 407].

При побудові предметно-розвивального середовища ми спиралися на дослідження В.Петровського та дотримувалися таких завдань: статичність та рухливість предметного оточення; гнучкість ізолювання предметно-розвивального оточення; комфортність предметно-просторового середовища; відкритість-закритість предметно-розвивального середовища; здатність предметно-розвивального середовища забезпечити розвиток статевих відмінностей (*більш докладно про це на ст.23. методичного посібника*)

У системі методичної роботи ми усвідомили теоретичні основи міжнародної програми «Афлатот» як інструменту формування соціальної та фінансової освіти дітей старшого дошкільного віку.

Із метою виявлення готовності педагогів закладу дошкільної освіти до впровадження програми соціальної та фінансової освіти «Афлатот», проведено анкетування педагогів. *(див. ст.27. методичного посібника)*

Аналіз анкетних даних показав, що вихователі переконані у важливості економічного виховання дітей старшого дошкільного віку і мотивують таку необхідність важливістю адаптації дітей у сучасному ринковому світі.

Проаналізувавши результати анкетування педагогів, ми спланували свою подальшу роботу щодо методичного супроводу впровадження програми соціальної та фінансової освіти «Афлатот» *(див. ст.31 методичного посібника)*.

Була створена творча група педагогів закладу дошкільної освіти та складено план її роботи на 2016-2017 р.р.*(див. ст.32 методичного посібника)*. І як результат, педагогами розроблені заходи щодо впровадження програми «Афлатот», тематичний план для роботи з дітьми старшого дошкільного віку, дидактичні ігри економічної спрямованості, сюжетно-рольові ігри, рекомендації та поради роботи з батьками вихованців.

Розуміючи, що впровадження програми соціальної та фінансової освіти «Афлатот» потребує нових знань, умінь, навичок із педагогами закладу були проведені різні форми методичної роботи. Всі вони проводилися в інтерактивній формі, із залученням учасників до спільних ігор і вправ, моделюванням фрагментів занять у підгрупах із подальшим колективним обговоренням, аналізом, рефлексією.

Розвитку педагогічної майстерності, творчої ініціативи педагогічних працівників закладу, сприяли проведення семінару-практикуму «Формування економічної грамотності дітей дошкільного віку засобами інтегрованої

освітньої діяльності» (див. *ст.36. методичного посібника*), майстер – класу «Формування соціально-фінансової грамотності дошкільників» (див. *ст.39. методичного посібника*), педагогічного тренінгу «Формування соціально-фінансової грамотності та економічних уявлень у дітей дошкільного віку» (див. *ст.46. методичного посібника*), ділової гри «Формування економічних задатків, здібностей у дошкільників» (див. *ст.51. методичного посібника*). В результаті проведеної роботи педагоги ознайомилися з науковими дослідженнями з даної проблеми, з нормативно-правовою базою, яка регламентує роботу із формування основ соціальної і фінансової освіти дітей дошкільного віку; з методично-дидактичним забезпеченням програми «Афлатот»; засвоїли зміст, форми та методи з економічного виховання, основні економічні терміни; підвищили власну педагогічну компетентність; отримали знання щодо проведення ефективних форм роботи з дітьми та батьками.

Розроблені педагогами творчої групи цікаві педагогічні ситуації, педагогічні задачі доцільно були використані під час проведення педагогічних годин, тренінгів, ділових ігор тощо (*більш докладно про це на ст.56. методичного посібника*)

Для педагогів були проведені консультації «Знайомимося з програмою «Афлатот», «Створюємо майбутнє відповідально й ощадливо», «Формування економічної досвідченості дошкільників засобами гри», «Економічне виховання дітей дошкільного віку», «Формування соціальної та фінансової грамотності дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти», «Шляхи забезпечення економічної спрямованості освітнього процесу», «Соціально-фінансова грамотність дошкільників», методичні рекомендації «Формування соціально-фінансової грамотності дошкільників», які сприяли розумінню вихователям якими вміннями мають вони володіти, щоб забезпечити достатній рівень керівництва заходами з даної проблеми гри (див. *ст.57-80. методичного посібника*)

Проведена методична робота сприяла підвищенню рівня практичної підготовки педагогів із питань соціальної та фінансової освіти дошкільників, розкриттю необхідності формування економічної освіти в умовах сьогодення.

Важливим було також, щоб педагоги зрозуміли етапи формування економічної досвідченості дітей засобом гри (*див. ст.27. методичного посібника*)

Опрацьовуючи методичну літературу щодо формування соціально-фінансової освіти ми зробили висновок, що увесь процес формування економічного досвіду дошкільнят відбувається за двома напрямками:

- 1) дитина засвоює досвід попередніх поколінь у вигляді сталих економічних законів та понять;
- 2) елементарний економічний досвід дитини формується у різних видах діяльності і є результатом її власної економічно доцільної поведінки (*див. ст.16. методичного посібника*).

Ураховуючи вищезазначене, була розроблена система роботи, що відображала процес формування соціальної та фінансової освіти дітей дошкільного віку в ході усіх видів дитячої діяльності. Плануючи систему роботи педагоги закладу дотримувалися принципів суб'єктності, орієнтації на цінності, свідомості, системності, доступності, доцільності, інтегрованості (*більш докладно про це на ст.1*